



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.20.3.2023

Pan
Piotr Szarek
Prezes Sądu Okręgowego w Szczecinie
Sąd Okręgowy w Szczecinie
ul. Kaszubska 42
70-227 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/030 Zapewnienie sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Sąd Okręgowy w Szczecinie ¹ ul. Kaszubska 42, 70-227 Szczecin
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Szarek Prezes Sądu Okręgowego w Szczecinie, od 11 września 2023 r. W okresie od 11 września 2017 r. do 10 września 2023 r. Prezesem Sądu był Maciej Strączyński ² .
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Zapewnienie funkcjonowania kontroli zarządczej i sprawowania nadzoru administracyjnego nad sądami. 2. Zapewnienie warunków do sprawnego realizacji zadań sądu, w tym związanych z organizacją sądów powszechnych, obsadą kadrową.
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2018 r. - 30 czerwca 2023 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontrolerzy	1. Monika Ratowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/109/2023 z 21 czerwca 2023 r. 2. Ewelina Czerepska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/106/2023 z 21 czerwca 2023 r. 3. Anna Jończyk, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/142/2023 z 8 września 2023 r.

(akta kontroli str. 1-4, 4369, 4476)

¹ Dalej: Sąd lub SO.

² Dalej: Prezes.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018-2023 Prezes zapewnił funkcjonowanie kontroli zarządczej oraz sprawował nadzór administracyjny nad działalnością SO i sądów rejonowych⁵ na obszarze SO, podejmował także działania zaradcze wobec stwierdzonych problemów lub nieprawidłowości. Plany działalności dla SO i Plany działalności dla sądów obszaru Okręgu Szczecińskiego⁶ sporządzone były zgodnie z zasadą kaskadowania celów i zadań z planów działalności Ministra Sprawiedliwości⁷ i Prezesa Sądu Apelacyjnego⁸. Prezes określał w nich wartości mierników z uwzględnieniem sytuacji SO i nadzorowanych sądów. Wystąpiły jednostkowe przypadki (w zakresie formułowania zadań) nieuwzględnienia indywidualnych uwarunkowań sądów w ww. planach.

Pomimo wykonywanych przez Prezesa uprawnień i obowiązków w zakresie sprawowanego wewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością SO oraz SR na obszarze SO wartości badanych mierników nie uległy poprawie (lub ulegały jedynie czasowej poprawie). Przykładowo przeciętny czas trwania postępowań (w miesiącach) w SO (sprawy GC⁹) oraz w SR na obszarze SO (sprawy C¹⁰) na przestrzeni badanych lat wzrosły odpowiednio o 27,5% i 49,8%, co przełożyło się na wydłużenie czasu trwania postępowań, który w 2022 r. wyniósł 18,1 i 18,2 miesiąca. Jako najczęstsze przyczyny pogarszania wskaźników świadczących o sprawności postępowania wskazywano, w dokumentacji zarządczej Prezesa, okoliczności niezależne od Prezesa: niedostateczną obsadę sędziowską, niewystarczającą liczbę etatów asystenckich, fluktuację kadr oraz problemy z dostępnością biegłych niektórych specjalności.

W okresie objętym kontrolą Prezes, w ramach posiadanych kompetencji, odpowiednio reagował na występujące lub identyfikowane w Sądzie problemy organizacyjne. Podejmował działania na rzecz zapewnienia obsady kadrowej adekwatnej do potrzeb Sądu i w tym celu m.in. składał wnioski o delegowanie sędziów i referendarzy sądowych celem okresowego wsparcia pracy poszczególnych wydziałów. Mimo podejmowanych działań nie udało się wyeliminować problemów kadrowych SO oraz SR na obszarze SO.

Prezes zapewniał szkolenia podległym mu pracownikom w ramach Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury¹¹. W ramach swoich kompetencji Prezes promował wykorzystanie polubownych form rozstrzygania sporów. Poprzez organizowanie Międzynarodowego Dnia Mediacji, Tygodnia Mediacji oraz spotkań informacyjnych popularyzujących alternatywne sposoby rozwiązywania sporów, zapraszał do współpracy mediatorów w zakresie prowadzenia stałych dyżurów.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: SR.

⁶ Dalej: Plany działalności dla obszaru okręgu.

⁷ Dalej: MS.

⁸ Dalej: Prezes SA.

⁹ Sprawy gospodarcze.

¹⁰ Sprawy cywilne.

¹¹ Dalej: KSSiP.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹² kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Diagnoza sprawności funkcjonowania sądów powszechnych i kierunku usprawnienia realizacji ich zadań

Opis stanu faktycznego

1.1. SO obejmuje obszar właściwości Sądów Rejonowych w: Choszczynie, Goleniowie, Gryficach, Gryfinie, Kamieniu Pomorskim, Łobzie, Myśliborzu, Stargardzie, Szczecin Centrum w Szczecinie, Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie oraz w Świnoujściu. W SO utworzono dziewięć Wydziałów: I Cywilny, II Cywilny - Odwoławczy, III Karny, IV Karny Odwoławczy, V Wydział Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych, VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, VII Gospodarczy, IX Wizytacyjny¹³ oraz X Cywilny Rodzinny.

(akta kontroli str. 4382)

Wpływ i załatwienia w SO w poszczególnych kategoriach spraw w okresie objętym kontrolą przedstawiał się następująco:

- cywilnych: 61 005¹⁴ oraz 56 401¹⁵,
- gospodarczych: 17 778¹⁶ oraz 16 370¹⁷,
- pracy i ubezpieczeń społecznych: 16 704¹⁸ oraz 16 184¹⁹,
- karnych i wykroczeniowych: 73 452²⁰ oraz 73 294²¹.

(akta kontroli str. 2094, 2136, 2165, 2272, 2304, 2342, 2372)

Prezes²² sporządzał roczne Plany działalności dla SO oraz Plany działalności dla obszaru okręgu z zachowaniem zasady kaskadowania celów i zadań z Planów działalności Ministra Sprawiedliwości na kolejne lata²³ i odpowiednio określanych przez Prezesa SA planów działalności dla sądów na obszarze apelacji szczecińskiej²⁴.

W ramach kontroli zarządczej Prezes określał cele do realizacji, mierniki określające stopień realizacji tych celów oraz najważniejsze zadania służące ich realizacji.

W zakresie doboru mierników Prezes wyjaśnił, że *dobierając mierniki określające stopień realizacji celu stosowano mierniki wskazane przez Ministerstwo Sprawiedliwości przesyłane przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie wraz z planem działalności na dany rok dla obszaru apelacji szczecińskiej. Natomiast planowaną*

¹² Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹³ IX Wydział Wizytacyjny nie jest wydziałem orzecznym.

¹⁴ Wpływ: 2018 r.-11 524, 2019 r.-11 225, 2020 r.-9062, 2021 r.-10 780, 2022 r.-12 907, 2023 r. (I półrocze)-5 507.

¹⁵ Załatwienia: 2018 r.-10 882, 2019 r.-10 789, 2020 r.-8 706, 2021 r.-9860, 2022 r.-11 558, 2023 r. (I półrocze)-4 606.

¹⁶ Wpływ: 2018 r.-3 200, 2019 r.-3 371, 2020 r.-2 845, 2021 r.-2 923, 2022 r.-3 466, 2023 r. (I półrocze)-1 973.

¹⁷ Załatwienia: 2018 r.-2 704, 2019 r.-2 785, 2020 r.-2 847, 2021 r.-2 630, 2022 r.-3 365, 2023 r. (I półrocze)-2 039.

¹⁸ Wpływ: 2018 r.-3 177, 2019 r.-3 360, 2020 r.-3 312, 2021 r.-2 789, 2022 r.-2 702, 2023 r. (I półrocze)-1 364.

¹⁹ Załatwienia: 2018 r.-3 138, 2019 r.-2 421, 2020 r.-2 444, 2021 r.-3 900, 2022 r.-2 937, 2023 r. (I półrocze)-1 344.

²⁰ Wpływ: 2018 r.-13 508, 2019 r.-13 282, 2020 r.-12 189, 2021 r.-13 619, 2022 r.-13 835, 2023 r. (I półrocze)-7 019.

²¹ Załatwienia: 2018 r.-13 021, 2019 r.-13 146, 2020 r.-12 415, 2021 r.-13 810, 2022 r.-13 873, 2023 (I półrocze)-7 029.

²² Za zapewnienie funkcjonowania kontroli zarządczej odpowiadają Prezes i Dyrektor Sądu, każdy w zakresie swojej właściwości i zadań określonych w Pusp. Dokumentacja kontroli zarządczej (plan, sprawozdanie, oświadczenie) sporządzana jest i podpisywana przez oba te organy sądu z uwzględnieniem ww rozdziału zadań.

²³ Plany działalności Ministra Sprawiedliwości dla działu administracji rządowej – sprawiedliwość.

²⁴ Komunikat Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej – sprawiedliwość (Dz. Urz. MS z 2019 r. poz. 160).

wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku w planach działalności szacowana była na podstawie porównywania osiągniętych wartości mierników w poprzednich latach i wartości mierników wskazanych w planie działalności dla obszaru apelacji szczecińskiej uwzględniając ryzyko.

(akta kontroli str. 3480)

W ww. Planach działalności na lata 2018-2021 przyjęto dwa cele do realizacji: poprawa sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego oraz zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu. W latach 2022-2023 obok zapewnienia dostępu i otwartego na obywatela wymiaru sprawiedliwości jako cele do realizacji wskazano upowszechnienie mediacji oraz innych polubownych metod rozwiązywania sporów jako rzeczywistej, ogólnodostępnej alternatywy dla spornych postępowań sądowych, a także standaryzację systemów w organizacji pracy w wymiarze sprawiedliwości.

W ramach w/w celów w Planach działalności dla SO corocznie określano mierniki oraz planowane wartości do osiągnięcia na koniec roku:

- odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw: 1,4% (w 2018 r.), 1,6% (w 2019 r.), 1,7% (w 2020 r.), 2,0% (w 2021 r.), 2,2% (w latach 2022-2023),
- wskaźnik opanowania wpływu głównych kategorii spraw rozpatrywanych przez sądy I instancji: 100,0% (w 2018 r.), 95,4% (w 2019 r.), 93,0% (w 2020 r.), 80,0% (w 2021 r.), 95,0% (w latach 2022-2023),
- liczba etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego: 0,53 (w 2018 r.), 0,50 (w 2019 r.), 0,51 (w latach 2020-2021 r.), 0,47 (w latach 2022-2023 r.),
- wskaźnik opanowania wpływu spraw (ogółem): 98,6% (w 2018 r.), 95,0% (w 2019 r.), 93% (w latach 2020-2021), 97,0% (w latach 2022-2023),
- średni czas trwania postępowań sądowych według wybranych kategorii spraw w I instancji (w miesiącach): 9,4 (w 2018 r.), 8,4 (w 2019 r.), 8,5 (w 2020 r.), 9,5 (w 2021 r.) oraz wskaźnik sprawności postępowania sądowego według metodologii CEPEJ²⁵: 100 (w 2022 r.), 95,0 (w 2023 r.).

(akta kontroli str. 274-279)

W Planach działalności dla obszaru okręgu corocznie określano mierniki oraz planowane wartości do osiągnięcia na koniec roku:

- odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw: 0,6% (w latach 2018-2019), 0,70% (w 2020 r.), 0,8% (w 2021 r.), 1,2% (w latach 2022-2023 r.)
- wskaźnik opanowania wpływu głównych kategorii spraw rozpatrywanych przez sądy I instancji : 97,7% (w 2018 r.), 95,4 (w 2019 r.), 95,70 (w 2020 r.), 95,0 (w latach 2021-2022), 97,0 (w 2023 r.),
- liczba etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego: 0,37 (w latach 2018-2019), 0,38 (w latach 2020-2022), 0,39 (w 2023 r.),
- wskaźnik opanowania wpływu spraw (ogółem): 98,6 % (w 2018 r.), 95,0% (w 2019 r.), 93,0 % (w latach 2020-2021), 97% (w latach 2022 -2023),
- średni czas trwania postępowań sądowych według wybranych kategorii spraw w I instancji (w miesiącach): 6,4 (w latach 2018-2020), 8,5 (w 2021 r.) oraz wskaźnik sprawności postępowania sądowego według metodologii CEPEJ: 100 (w 2022 r.), 95,0 (w 2023 r.).

(akta kontroli str. 274- 279)

²⁵ CEPEJ to jeden z eksperckich komitetów Rady Europy powołany na mocy Rezolucji Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 18 września 2002 r. Statutowymi celami CEPEJ są m.in. badanie wyników osiąganych przez systemy wymiaru sprawiedliwości w oparciu o wspólne kryteria statystyczne i metody oceny. CEPEJ identyfikuje podstawowe problemy i obszary reformy wymiaru sprawiedliwości i wspiera państwa członkowskie w ich działaniach dostosowujących do standardów Rady Europy.

Dla każdego celu wskazanego w Planach działalności dla SO i w Planach działalności dla obszaru okręgu formułowano zadania służące jego realizacji, tj.: w 2018 r. 11 zadań, w 2019 r. 12 zadań, w 2020 r. i 2021 r. po 13 zadań, w 2022 r. i 2023 r. po osiem zadań. Jako najważniejsze zadania wskazano:

- popularyzacja alternatywnych metod rozwiązywania sporów,
- działania promujące edukację prawną,
- prowadzenie bieżącej analizy wyników pracy sądów oraz podejmowanie czynności nadzorczych w celu zapewnienia prawidłowego toku urzędowania sądu,
- usprawnianie funkcjonowania procesów zarządzania w sądach poprzez wdrażanie nowych rozwiązań oraz doskonalenie już istniejących,
- zapewnienie wysokiej jakości orzecznictwa poprzez udział sędziów, asystentów i urzędników w szkoleniach,
- wykonywanie zewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów,
- analizowanie sprawności postępowania w ramach wizytacji, lustracji oraz kontroli w ramach rozpatrywania skarg.

Najważniejsze zadania służące realizacji celów określone w Planach działalności na lata 2018-2023 nie uległy zmianom.

(akta kontroli str. 274-279, 4893-4898)

W ocenie NIK zadanie dotyczące wykonywania zewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów pozostawało poza zakresem kompetencji Prezesa, które to zadanie realizuje MS. Wdrożenie takiego zadania w oparciu o ogólne kierunki nadzoru (formułowane w ramach zewnętrznego nadzoru administracyjnego) realizowane jest poprzez wewnętrzny nadzór administracyjny.

Szczegółowemu badaniu poddano realizację pięciu zadań²⁶, zdefiniowanych w Planach działalności dla SO pod kątem skuteczności oraz wykonania zaplanowanych wartości mierników, w tym zadania służące realizacji celu *Poprawa sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego* (zadania nr 1-4) oraz celu *Zagwarantowanie Obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu* i służące realizacji (zadanie nr 5).

1. Zadanie *Analizowanie sprawności postępowania w ramach wizytacji, lustracji oraz kontroli w ramach rozpatrywania skarg* (miernik wskaźnik opanowania wpływu głównych kategorii spraw w I instancji). Założony wskaźnik nie został wykonany w badanym roku. W 2019 r. wniesiono 231 skarg na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki²⁷ oraz 285 skarg dotyczących działalności sądu, z czego odpowiednio osiem i 25²⁸ zostało uwzględnionych. Wnoszone skargi dotyczyły m.in.: zbyt długiego czasu rozpoznania wniosku w przedmiocie zabezpieczenia, niewłaściwego planowania terminów rozpraw, braku koncentracji materiału dowodowego. Skargi na działalność Sądu dotyczyły opieszałości: w wypłacie biegłemu wynagrodzenia za sporządzoną opinię oraz w doręczeniu stronie pozwanej nakazu zapłaty wraz z odpisem pozwu. Przedmiotowe uchybienia skutkowały objęciem spraw nadzorem administracyjnym, a w przypadku uchybień dotyczących działalności Sądu także wydaniem zaleceń przez Prezesa

²⁶ Dobór zadań w pierwszej kolejności uwzględniał zadania przypisane do mierników w poszczególnych latach, które nie zostały zrealizowane.

²⁷ 197 skarg dotyczyło pionu cywilnego, 23 skargi pionu karnego, sześć skarg pionu pracy i ubezpieczeń społecznych, pięć pionu gospodarczego.

²⁸ 164 skargi uznano za bezzasadne, 92 skargi rozpatrzone w inny sposób, pozostało do rozpatrzenia 12 skarg

w postaci m.in. wyciągnięcia konsekwencji wobec pracownika sekretariatu oraz poleceniem wypłaty wynagrodzenia biegłemu.

(akta kontroli str. 1263)

2. Zadanie *Prowadzenie bieżącej analizy wyników pracy sądów oraz podejmowanie czynności nadzorczych w celu zapewnienia prawidłowego toku urzędowania sądu (miernik wskaźnik opanowania wpływu głównych kategorii spraw w I instancji)*. W 2019 r. nie zrealizowano zakładanej wartości miernika²⁹. Ze sprawozdania z wykonania Planu działalności SO za rok 2019 wynikało, że miernik nie został osiągnięty z powodu dłuższego średniego czasu trwania postępowań i trudnej sytuacji kadrowej w pionie orzeczniczym w niektórych wydziałach³⁰. W 2019 r. zwolniło się 18 etatów urzędniczych. Wszystkie wnioski o pozostawienie etatu w strukturach Sądu zostały uwzględnione przez MS. Ponadto w 2019 r. do Sądu zostało przydzielonych sześć dodatkowych etatów urzędniczych³¹. W ramach czasowego wsparcia kadrowego Prezes SA delegował do SO na podstawie art. 77 § 9 Pusp osiem osób. Jeden referendarz sądowy został delegowany z Sądu Rejonowego Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie do SO VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oraz X Wydziału Cywilnego Rodzinnego³². Ponadto funkcjonowała specjalizacja sędziów, która miała wpłynąć na szybkość postępowania i usprawnić pracę Wydziałów.

(akta kontroli str. 284, 2848, 2851-2852, 3480)

3. Zadanie *Realizacja zaleceń z dnia 17 grudnia 2013 r. i 7 lutego 2014 r. w których Minister Sprawiedliwości wskazał prezesom i dyrektorom sądów na możliwość przekształcenia zwalnianych etatów urzędników sądowych w etaty asystentów sędziów*.

W 2019 r. w strukturach Sądu zatrudnionych było 214 urzędników³³ oraz 38 asystentów sędziego. Prezes zgłaszał dodatkowe zapotrzebowanie na jednego asystenta sędziego i dwóch urzędników. W badanym roku Prezes nie wnioskował o przekształcenie zwolnionych etatów sądowych na etaty asystenckie. Prezes wyjaśnił, że w ww. okresie występowała niewystarczająca ilość etatów w grupie zawodowej urzędników i innych pracowników. Te grupy zawodowe mogły być brane pod uwagę przy ewentualnym wnioskowaniu o ich przekształcenie w etaty asystenckie.

W 2019 r. wartość miernika *Liczba etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego* nie została osiągnięta i wynosiła 0,49, przy planowanej 0,50. W 2019 r. przyznany limit etatów i stan zatrudnienia (przeciętne wykonanie) w SO kształtował się na poziomie: asystenci sędziów - stan zatrudnienia (przeciętne wykonanie) 38,2 przy przyznanym limicie etatów 50³⁴; sędziowie - stan zatrudnienia (przeciętne wykonanie) 87,35 przy przyznanym limicie etatów 100³⁵.

Według sprawozdania z wykonania planu działalności SO brak realizacji zakładanego miernika wynikał ze zwiększenia limitu etatów sędziowskich, bez dokonania zwiększenia limitu etatów asystenckich.

²⁹ Planowana wartość do osiągnięcia na koniec roku 95,40%, wartość osiągnięta na koniec roku 85,60%.

³⁰ Łączny czas absencji sędziów spowodowanych zwolnieniami i urlopami dla poratowania zdrowia wyniósł w Wydziale I Cywilnym 325 dni. Absencja sędziów w Wydziale II Cywilnym Odwoławczym wynosiła łącznie 72 dni, w VI Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych - 370 dni.

³¹ Na wniosek Prezesa i Dyrektora Sądu - jeden etat innego pracownika decyzją MS. przekształcono w etat urzędnika z dniem 1 lutego 2019 r., jeden etat urzędniczy od 1 października 2019 r., dwa etaty urzędnicze od 28 października 2019 r., jeden etat urzędniczy od 1 grudnia 2019 r. i jeden etat urzędniczy od dnia 13 grudnia 2019 r.

³² Od 12 listopada 2014 r. do 30 czerwca 2021 r.

³³ Dane zgodne ze sprawozdaniem RB-70 (w stanie zatrudnienia na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego oraz w przeciętnym zatrudnieniu nie uwzględniono osób znajdujących się na długotrwałych nieobecnościach).

³⁴ Limit etatów na koniec roku (plan po zmianach) 50.

³⁵ Limit etatów na koniec roku (plan po zmianach) 102.

Dodatkowo, w 2019 r. z Sądu zwolniło się 11 asystentów sędziego, co do których Prezes składał wnioski o pozostawienie etatów w strukturze SO. Wszystkie wnioski zostały uwzględnione. W sprawie obsadzania wakujących etatów asystenckich Prezes wyjaśnił, że *Wszystkie etaty asystenckie są obsadzane na bieżąco w procedurach konkursowych, z wykorzystaniem również kandydatów, którzy zajęli rezerwowe miejsca w przeprowadzonych już konkursach.*

(akta kontroli str. 275, 285, 2908-2909, 3028, 4448)

4. Zadanie *Monitorowanie poziomu etatyzacji asystentów w sądach apelacji (miernik liczba etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego).* Prezes podejmował działania nadzorcze mające na celu wyrównanie obciążenia sędziów w wydziałach, kadry orzeczniczej i asystentów. Zalecał racjonalne wykorzystanie kadry asystenckiej i w tym celu przydzielanie asystentów poza kolejnością, w razie potrzeby udzielenia pomocy sędziemu, u którego skumulowała się znaczna liczba obowiązków, a także w oparciu o analizę obciążenia pracą sędziów, a nie proporcjonalnie do ilości sędziów. W razie potrzeby wzmacniano wydziały etatami asystenckimi, a w przypadku długotrwałych zwolnień lekarskich asystentów dokonywano zatrudnienia na podstawie umowy na zastępstwo. Ponadto większa ilość uzasadnień lub duża ilość nieskomplikowanych czynności uzasadniała przydział większej ilości asystentów. W badanym okresie w Wydziale II Cywilnym Odwoławczym Sądu przy przyznanym limicie dziewięciu etatów asystenckich obsadzonych było trzy, a od września 2019 r. pięć³⁶. W przypadku zwolnienia etatów asystenckich Prezesi sądów zwracali się z wnioskami o pozostawienie etatu w strukturach Sądu.

W sprawie powodów określenia w Planach działalności na lata 2018-2020 dla SO zadania *Monitorowanie poziomu etatyzacji asystentów w sądach apelacji* Wiceprezes wyjaśniła: *Z uwagi na zmianę w poprzednich latach na stanowisku osób odpowiedzialnych za kontrolę zarządczą należy domniemać, iż nastąpiła oczywista omyłka pisarska i w planach działalności dla SO winno być wskazane „Monitorowanie poziomu etatyzacji asystentów w sądzie” (Sądzie Okręgowym w Szczecinie).*

(akta kontroli str. 275, 1296-1297, 1303-1304, 4914)

5. Zadanie *Zapewnienie wysokiej jakości orzecznictwa poprzez udział sędziów, asystentów i urzędników w szkoleniach* (miernik wskaźnik opanowania wpływu spraw ogółem).

W SO szkolenia dla sędziów i asystentów sędziego prowadzone były przez KSSiP oraz przez jednostki wybrane przez MS. Sędziowie mogli zgłaszać propozycje tematów oczekiwanych szkoleń. Zgłoszenia na wybrane szkolenia podlegały elektronicznej rejestracji na platformie e-KSSiP. Kwalifikacja odbywała się według kolejności zgłoszeń. Prezes wyjaśnił, że *Sąd nie jest w stanie podać ile osób zgłaszało się na szkolenia, a nie zostało zakwalifikowane z powodu braku miejsc, gdyż Sędziowie zgłaszają się na szkolenia elektronicznie bezpośrednio do KSSiP.* W 2019 r. zaplanowano 21 szkoleń³⁷ przeznaczonych dla sędziów, oraz dziewięć dla sędziów i asystentów sędziego. W badanym roku w szkoleniach uczestniczyły łącznie 93 osoby.

(akta kontroli str. 514-516, 2902, 2913)

Zgodnie ze sprawozdaniami z wykonania Planu działalności dla SO w poszczególnych latach objętych kontrolą nie zrealizowano planowanej wartości mierników, tj. odpowiednio:

³⁶ Obsada średniookresowa wynosiła 4,642 i była niższa niż w 2018 r. (5,167).

³⁷ M.in.: „Projektowane zmiany w procedurze cywilnej”, „Postępowanie wykonawcze w sprawach karnych-wybrane zagadnienia” Skuteczna komunikacja interpersonalna w sądzie”, „Komunikatywność i walory językowe uzasadnień orzeczeń”, „Etyczne, psychologiczne i wizerunkowe aspekty służby sędziego”.

- w 2018 r. trzech z pięciu założonych wartości mierników, tj. wskaźnika opanowania wpływu głównych kategorii spraw w I instancji (zakładany 100, osiągnięty 94,2.), wskaźnika opanowania wpływu spraw (zakładany 98,6%, osiągnięty 94,7%), wskaźnika liczby etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego (zakładany 0,53, osiągnięty 0,50),
- w 2019 r. czterech z pięciu zakładanych wartości mierników (w zakresie wskaźnika opanowania wpływu głównych kategorii spraw w I instancji (zakładany 95,40% osiągnięty 85,60%, wskaźnika opanowania wpływu spraw (zakładany 95,40%, osiągnięty 85,60%), liczby etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego (zakładany 0,50, osiągnięty 0,49) oraz średniego czasu trwania postępowań sądowych według wybranych kategorii spraw w I instancji w miesiącach (zakładany 8,4 osiągnięty 10,1),
- w 2020 r. trzech z pięciu zakładanych wartości mierników (w zakresie wskaźnika opanowania wpływu głównych kategorii spraw w I instancji (zakładany 93,0%, osiągnięty 79,6%), liczby etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego (zakładany 0,51 osiągnięty 0,49), średniego czasu trwania postępowań sądowych według wybranych kategorii spraw w I instancji w miesiącach (zakładany 8,5 osiągnięty 11,7),
- w 2021 r. dwóch z pięciu zakładanych wartości mierników (w zakresie liczby etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego (zakładany 0,51 osiągnięty 0,47) oraz średniego czasu trwania postępowań sądowych według wybranych kategorii spraw w I instancji (zakładany 9,5 osiągnięty 11,1),
- w 2022 r. czterech z pięciu zakładanych wartości mierników (w zakresie wskaźnika opanowania wpływu spraw (ogółem) (zakładany 97,0% osiągnięty 96,4%), opanowania wpływu głównych kategorii spraw w I instancji (zakładany 95,0 osiągnięty 87,2), sprawności postępowania sądowego według metodologii CEPEJ (zakładany 100,0 osiągnięty 185,5), odsetka spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być zastosowana (zakładany 2,2%, osiągnięty 2,0%).

(akta kontroli str. 274-293)

Zgodnie ze sprawozdaniami z wykonania Planu działalności dla obszaru okręgu w poszczególnych latach objętych kontrolą nie zrealizowano planowanej wartości mierników, tj. odpowiednio:

- w 2018 r. trzech z założonych wartości mierników, tj. wskaźnika opanowania wpływu głównych kategorii spraw w I instancji (zakładany 97,7 osiągnięty 94,4), wskaźnika opanowania wpływu (zakładany 95,9%, osiągnięty 97,5%), wskaźnika odsetka spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądu, w których mediacja może być stosowana (zakładany 0,6%, osiągnięty 0,5%),
- w 2019 r. dwóch z pięciu założonych wartości mierników, w zakresie wskaźnika opanowania wpływu spraw (ogółem) (zakładany 95,9%, osiągnięty 92,1%) oraz wskaźnika średniego czasu trwania postępowań sądowych według wybranych kategorii spraw w I instancji (zakładany 6,4, osiągnięty 7,5),
- w 2020 r. jednego z pięciu założonych wartości mierników (w zakresie wskaźnika średniego czasu trwania postępowań sądowych według wybranych kategorii spraw w I instancji (zakładany 6,4, osiągnięty 8,7),
- w 2021 r. jednego z pięciu założonych wartości mierników, w zakresie wskaźnika średniego czasu trwania postępowań sądowych według wybranych kategorii spraw w I instancji (zakładany 8,5, osiągnięty 9,55),
- w 2022 r. jednego z pięciu założonych wartości mierników (w zakresie odsetka spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być stosowana (zakładany 1,2% osiągnięty 1,0%).

(akta kontroli str. 4901, 4904, 4907, 4910, 4912)

Jako przyczyny niezrealizowania planowanych wartości mierników wskazano m.in.:

- dużą ilość i złożoność spraw, które toczyły się w Sądzie³⁸,
- trudną sytuację kadrową w pionie orzeczniczym oraz dłuższy średni czas trwania postępowań³⁹,
- ilość i złożoność spraw toczących się w sądzie,
- braki obsady kadrowej w grupie sędziów jak i urzędników w stosunku do limitu przyznanych etatów, długim czasem oczekiwania na wykonanie opinii przez biegłych, brak wystraszającej ilości biegłych oraz istotne braki w specjalnościach biegłych oraz złożonością toczących się w sądzie spraw⁴⁰,
- niechęć stron do korzystania z mediacji z powodu obawy, że mediacja nie przyniesie oczekiwanych skutków oraz związanymi z nią kosztami⁴¹.

Ponadto w latach 2020-2022 niezyskanie wartości zakładanych mierników spowodowane było pandemią COVID-19 oraz ograniczeniami wynikającymi z pozostawiania pracowników na zwolnieniach lekarskich i kwarantannach.

(akta kontroli str. 274-293, 4893-4898)

Procedury kontroli zarządczej zostały wewnętrznie określone na podstawie zarządzeń Prezesa Sądu i Dyrektora Sądu⁴². Zgodnie z ww. procedurami Prezes sprawował nadzór nad realizacją planu działalności sądu i zarządzał ryzykiem w oparciu o jego analizę. Proces zarządzania ryzykiem realizowany był przez poszczególne komórki organizacyjne. Identyfikacja ryzyk dla poszczególnych celów i zadań w ramach planowanej działalności była w badanym okresie, przeprowadzana w każdym roku. Ustalono bazy ryzyk na dany rok, a następnie dane wprowadzono do systemu e-risk. Ryzyka analizowano w Sądzie co kwartał, a następnie informację o podjętych działaniach mających na celu zminimalizowanie skutków wystąpienia ryzyk, o wysokim poziomie istotności przekazywano do SA.

W okresie objętym kontrolą wysoki poziom istotności wykazywano m.in. dla ryzyk: brak możliwości przeprowadzenia badań i wydania opinii przez Opiniodawczy Zespół Specjalistów Sądowych, zwiększony nieoczekiwany wpływ spraw do Sądu, wzrost ilości spraw zaległych oraz niedostosowanie obsady kadrowej do potrzeb Sądu. Ryzyka szacowane przez Prezesa w badanym okresie zmieniały się⁴³. Prezes wyjaśnił, że w badanym okresie *zmaterializowało się ryzyko „brak możliwości przeprowadzenia rozprawy” oraz ryzyko „wzrost ilości spraw zaległych”, a co za tym idzie również ryzyko „przerwanie lub zakłócenia ciągłości pracy sądu”.* Z powodu pandemii COVID-19 okresowo nie odbywały się rozprawy, co dodatkowo doprowadziło do wzrostu ilości spraw zaległych. *Reżim sanitarny (konieczna dezynfekcja sali rozpraw, konieczność ich wietrzenia, procedowanie w maseczkach oraz wzywianie świadków na poszczególne godziny) powodował, że nie można było zaplanować na jednej wokandzie większej ilości spraw. Dodatkowo niektóre sprawy były odraczane bez przeprowadzania zaplanowanego postępowania dowodowego wskutek przebywania świadków lub stron na kwarantannach oraz zwolnieniach lekarskich. Niekiedy biegli sądowi także sygnalizowali problemy z dotrzymaniem terminu sporządzenia opinii z uwagi na zagrożenie epidemiczne. Ponadto w badanym*

³⁸ Dotyczy wartości miernika wskaźnika opanowania wpływu głównych kategorii spraw w I instancji.

³⁹ Dotyczy wartości miernika opanowania wpływu spraw.

⁴⁰ Dotyczy miernika średniego czasu trwania postępowania sądowego.

⁴¹ Dotyczy miernika odsetka spraw skierowanych do mediacji.

⁴² Zarządzenia Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Szczecinie z: 20 kwietnia 2017 r. Nr Adm-021-13/18 w sprawie organizacji kontroli zarządczej w Sądzie Okręgowym w Szczecinie, 20 kwietnia 2018 r. Nr Adm-021-13/18 w sprawie organizacji kontroli zarządczej w Sądzie Okręgowym w Szczecinie, 30 kwietnia 2019 r. w sprawie zmiany Zarządzenie Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 20 kwietnia 2018 r. Nr Adm-021-13/18 w sprawie organizacji kontroli zarządczej w Sądzie Okręgowym w Szczecinie.

⁴³ M.in. w IV kwartale 2020 r. ryzyko Prezesa - braki w powierzchni użytkowej w ilości sal rozpraw ocenił jako średnie, natomiast w I kwartale 2022 r. jako niskie.

okresie wystąpiły przypadki nieosiągnięcia zaplanowanego miernika „liczba etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego”.

(akta kontroli str. 206-224, 4060-4062, 4067-4164)

W latach 2018-2020 nie przeprowadzono samooceny kontroli zarządczej. Odnośnie braku jej przeprowadzenia Prezes wyjaśnił, że z *Komunikatu Ministra Finansów Nr 23 z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej sektora finansów publicznych (...)* § 2 pkt 20 wynika, że „zleca się przeprowadzenie co najmniej raz w roku samooceny kontroli zarządczej przez osoby zarządzające i pracowników jednostki”. Również załącznik do *Komunikatu Nr 3 Ministra Finansów z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie samooceny kontroli zarządczej dla jednostek sektora finansów publicznych (...)* wskazuje, że „jednym z warunków zapewnienia adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej jest monitorowanie i ocena jej funkcjonowania. Ocena taka może być dokonana m.in. w drodze samooceny kontroli zarządczej zalecanej w/w „Standardach kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych”. Interpretując powyższe przepisy można wskazać, że samoocena kontroli zarządczej nie jest konieczna do przeprowadzenia. Do braku przeprowadzenia samooceny kontroli zarządczej w latach 2018-2019 przyczynił się również brak osoby na stanowisku audytora - jako koordynatora samooceny kontroli zarządczej, natomiast w 2020 roku do braku samooceny przyczyniła się pandemia COVID-19. Na dzień dzisiejszy w Sądzie Okręgowym w Szczecinie nie pracują już osoby odpowiedzialne za kontrolę zarządczą w tamtym czasie - nastąpiły zmiany na stanowisku Prezesa, Dyrektora, Audytora i Koordynatora Kontroli Zarządczej.

(akta kontroli str. 206-216, 222, 4488-4489)

W ocenie NIK zgodnie z art. 29 ust.3 *Komunikatu MS z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej sprawiedliwość*⁴⁴, prawidłowa ocena stanu kontroli zarządczej wymaga m.in. corocznego prowadzenia samooceny kontroli zarządczej w jednostce.

Z raportów z przeprowadzonej samooceny kontroli zarządczej w SO i sądach funkcjonalnych za okres 2021-2022 wynikało, że w wystarczającym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza. Z analizy stanu kontroli zarządczej przeprowadzonej w w/w dokumentach wynikało, że występował problem organizacji komórek, w szczególności braku wystracającej liczby pracowników, wskazano słabości dotyczące komunikacji pomiędzy komórkami organizacyjnym i występujące braki wiedzy na temat misji, celów jednostki oraz planu działalności.

Z oświadczeń o stanie kontroli zarządczej Prezesa i Dyrektora Sądu za lata 2018-2022 wynikało, że kontrola zarządcza była skuteczna i efektywna, funkcjonowała w wystarczającym stopniu. Prezes i Dyrektor Sądu nie zgłaszali zastrzeżeń co do jej funkcjonowania.

(akta kontroli str. 264-273, 4063-4066)

W Sądzie funkcjonował Zespół ds. Analiz i Organizacji Pracy⁴⁵. Do zadań zespołu należało m.in.: sporządzanie rocznych, półrocznych, kwartalnych i miesięcznych zbiorczych sprawozdań statystycznych z ewidencji i ruchu spraw w SO oraz sądach rejonowych w okręgu; przetwarzanie i analizowanie danych zawartych w sprawozdaniach; przygotowywanie danych statystycznych niezbędnych do ogłoszenia wolnych etatów w SR w okręgu i SO oraz zasadności zwiększenia obsady

⁴⁴ Dz.Urz. MS z 2019 r. poz. 160.

⁴⁵ Powołany Zarządzeniem Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 26 lutego 2021 r. w sprawie utworzenia w ramach IX Wydziału Wizytacyjnego Sądu Okręgowego Zespołu ds. Analiz i Organizacji Pracy; dalej: zespół.

etatowej, a także dokonywanie analiz na potrzeby Zespołu w zakresie wpływu, załatwianie i pozostałości spraw. Ponadto w badanym okresie zespół wysyłał do SA sprawozdania miesięczne, które były przygotowywane według wzoru określonego przez SA.⁴⁶

(akta kontroli str. 3031, 4458-4475)

1.2 Prezes sprawował wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością SO oraz SR działających na obszarze okręgu, poprzez m.in.: badanie sprawności postępowania w poszczególnych sprawach, prawidłowości przydzielania sędziom, asesorom i referendarzom sądowym spraw sądowych, równomiernego obciążenia ich pracą oraz kontrolę działalności sekretariatów wydziałów. Zgodnie z przysługującymi Prezesowi uprawnieniami⁴⁷ zlecał przeprowadzenie lustracji i wizytacji.

W badanym okresie przeprowadzono łącznie 12 wizytacji⁴⁸ dotyczących m.in.: sprawności podejmowanych w toku postępowania czynności i wydawania orzeczeń w takich terminach, by nie zachodziły przesłanki do stwierdzenia przewlekłości postępowania⁴⁹; badania: terminowości sporządzania uzasadnień orzeczeń, prawidłowości przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia, terminowości rozpoznawania wniosków o udzielenie zabezpieczenia, stopnia zaawansowania postępowania mediacyjnego oraz oceny działań związanych ze stosowaniem urządzeń ewidencyjnych w systemie informatycznym, w tym ze szczególnym uwzględnieniem prawidłowości wdrażania i funkcjonowania systemu „Sędzia 2” oraz Systemu Losowego Przydziału Spraw⁵⁰. Ponadto badano sprawy C i Ns pod kątem zmniejszenia zaległości w sprawach pozostających od daty wpływu do sądu powyżej trzech lat, oraz działania mające na celu racjonalizację wykorzystania kadry urzędniczej oraz asystentów sędziego w aspekcie zagwarantowania sprawności postępowania sądowego, a także uzyskanie wskaźników pozostałości ponad trzymiesięczny wpływ ustalonych przez MS w sprawach kategorii C i Ns.

Przeprowadzanych 88⁵¹ lustracji dotyczyło: terminowości sporządzania uzasadnień orzeczeń oraz prawidłowości przedłużania terminu do sporządzenia uzasadnienia przez Prezesa. Jednocześnie sekretariaty wydziałów sądów rejonowych na obszarze okręgu szczecińskiego zostały skontrolowane przez inspektorów do spraw biurowości⁵², którzy oceniali terminowość i prawidłowość wykonywania zarządzeń, prawidłowość prowadzenia akt i urządzeń ewidencyjnych, a także sprawdzali obciążenie pracowników pracą i organizację sekretariatów. Jednocześnie badano prawidłowość zapisów w kontrolce „Wab”, terminowość odnotowania informacji o prawomocności orzeczeń w kategorii „K” w systemie „Sędzia 2” oraz obciążenie pracą i organizację pracy sekretariatów.

(akta kontroli str. 4058)

W ramach wewnętrznego nadzoru administracyjnego sprawowanego przez Prezesa SO przeprowadzono m.in. lustrację w Sądzie Rejonowym Szczecin - Centrum w Szczecinie⁵³, w wyniku której zalecono kontynuowanie wzmożonego nadzoru

⁴⁶ Sprawozdania dotyczące poszczególnych Wydziałów SO były wysyłane w formie papierowej i elektronicznej, natomiast sprawozdania z Wydziałów Sądów Rejonowych w okręgu tylko w formie papierowej.

⁴⁷ Art. 37 b Pusp.

⁴⁸ W 2018 r. i w 2019 r. po dwie wizytacje, w 2022 r. - osiem. W latach 2020-2021 nie przeprowadzono wizytacji.

⁴⁹ W trybie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z 2023 r. poz. 1725).

⁵⁰ Dalej: SLPS.

⁵¹ W 2018 r. przeprowadzono 13 lustracji, w 2019 r. – 22, w 2020 r. – 11, w 2021 r. 25, w 2022 r. -17

⁵² W latach 2018-2022 przeprowadzono 273 kontrole, z czego w roku 2018 – 18, w 2019 – 26, w 2020 – 136, w 2021 – 22 a w 2022 – 71.

⁵³ Dalej: SR Szczecin-Centrum. Dotyczy lustracji przeprowadzonej w dniach 17-20 września 2018 r. i 24-30 września 2018 r. w Wydziale XIII Gospodarczym Krajowego Rejestru Sądowego Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie, IX W-41-16/18. Wykorzystanie przez Prezesa SO narzędzi nadzoru administracyjnego nad

administracyjnego Przewodniczącej Wydziału i Prezesa SR Szczecin - Centrum w zakresie efektywności pracy orzeczników, a także wyeliminowanie opóźnień i okresów bezczynności przy rozpoznawaniu wniosków o wpis i zmianę wpisu i zapewnienie sprawności postępowania w tym zakresie poprzez wprowadzenie systemu generowania raz w miesiącu list najstarszych spraw bezczynności i zobowiązania osób orzekających do podjęcia czynności mających na celu rozpoznanie wniosków.

Ponadto przeprowadzono kontrolę Sekretariatu w V Wydziale Karnym⁵⁴ SR Szczecin – Centrum, która wykazała m.in., że: czynności pracowników nie zostawały zakreślone na bieżąco oraz orzeczenia były kierowane do wykonania po terminie wynikającym z § 391 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych⁵⁵. Jednocześnie wskazano, że obciążenie na pracownika wpływem i załatwieniem nie jest adekwatne do obciążenia pracą poszczególnych pracowników, gdyż osoby te wykonują szereg różnych czynności w sprawach czynnych, zakończonych, znajdujących się w archiwum, co nie miało odzwierciedlenia w danych statystycznych. Inspektor do spraw biurowości w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami sformułował 16 wniosków, jednocześnie oceniając pozytywnie pracę kontrolowanego sekretariatu.

(akta kontroli str. 3699, 3970, 3998, 4171-4202, 4241-4242)

Ponadto Starszy Inspektor ds. Biurowości z SA przeprowadził kontrolę sekretariatu III Wydziału Karnego SO⁵⁶ (której przedmiotem była terminowość wykonywania zarządzeń, prowadzenie urzędzeń ewidencyjnych, zakładania i prowadzenie akt sądowych oraz sporządzanie zestawień statystycznych). Przedmiotowa kontrola wykazała m.in., że:

- przedstawione w kontroli zakresy obowiązków nie odzwierciedlały czynności, które były wykonywane przez poszczególnych pracowników sekretariatu, nie można było ustalić, kto odpowiadał za prowadzenie niektórych urzędzeń ewidencyjnych;
- sprawy w SLPS nie były na bieżąco zakreślane, co uniemożliwiało np. ustalenie średniej liczby spraw w referatach sędziów na potrzeby tworzenia nowego referatu;
- kontrola urzędzeń ewidencyjnych (przy wykorzystaniu od 2018 r. systemu informatycznego „Sędzia2”) wykazała, że sposób ich prowadzenia nie umożliwiał uzyskania informacji o aktualnym stanie sprawy oraz utrudniał dokonanie sprawdzenia dotychczasowego przebiegu postępowania⁵⁷;
- w wydziale nie był założony wykaz „WSNk” (skarg nadzwyczajnych od prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie)⁵⁸.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Prezes SA pismem z 13 stycznia 2022 r. przedstawiła Prezesowi 26 zaleceń pokontrolnych mających na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości poprzez m.in.: zorganizowanie dodatkowego szkolenia z obsługi programu „Sędzia2” i przeszkolenia wszystkich pracowników sekretariatu; założenie ogólnodostępnego folderu, do którego będą zamieszczane obowiązujące akty prawne w szczególności zarządzenie o biurowości;

sądami okręgu szczecińskiego zweryfikowano na próbie obejmującej SR Szczecin-Centrum, który także został objęty kontrolą NIK

⁵⁴ Przeprowadzona w dniach 20-23 grudnia 2021 r.; okres objęty kontrolą 2019-2021, protokół kontroli IX W-49-21/21

⁵⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. (Dz. U. poz.1141 ze zm.)

⁵⁶ Przeprowadzonej w dniach od 20 do 30 września 2021 r., nr IV W – 4041-30/21, okres objęty kontrolą od 2017 r. do 30 września 2021 r.

⁵⁷ § 67 Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. MS poz. 138 ze zm; dalej: zarządzenie o biurowości) zgodnie z którym, przy pomocy wykorzystania systemu informatycznego kontroluje się informację o aktualnym stanie sprawy oraz dokonuje sprawdzenia dotychczasowego przebiegu postępowania, a w szczególności sygnalizuje się brak czynności innych niż polegające na rejestracji sprawy lub braku czynności przez określony czas.

⁵⁸ O którym mowa w § 388 zarządzenia o biurowości.

opracowanie nowych podziałów czynności; dostosowanie terminarza czynności prowadzonego w systemie „Sędzia2” poprzez założenie odpowiednich „kalendarzy” i oznaczania terminu podjęcia lub wykonania czynności w sprawie. W terminie wskazanym przez Prezes SA, Prezes przedstawił⁵⁹ wykaz zrealizowanych zaleceń polustracyjnych.

(akta kontroli str. 4384-4447, 4443-4444, 4446, 4450-4454, 4455-4457)

Wykorzystywane w SO narzędzia informatyczne umożliwiały korygowanie błędów danych statystycznych. Po zakończeniu okresu sprawozdawczego sprawozdania sporządzane przez pracowników sądu były blokowane do edycji przez Ministerstwo. W celu dokonania korekty błędów Prezes zwracał się z pisemną prośbą do Ministerstwa o odblokowanie edycji sprawozdania wskazując dział podlegający poprawie. W badanym okresie złożono od jednego do ośmiu⁶⁰ wniosków rocznie, dotyczących korekt w kontrolce skarg, oraz sprawozdań w zakresie danych obsadzonych etatów w wydziale, limitów etatów i struktury wpływu spraw.

(akta kontroli str. 3034, 3040-3066)

W sprawach, w których stwierdzono bezczynność, podejmowano czynności nadzorcze: Prezes obejmował nadzorem administracyjnym i zobowiązywał Prezesów SR do składania cyklicznych sprawozdań w przedmiocie podjętych i planowanych działań⁶¹. Prezes podejmował działania w celu zapewnienia właściwego toku urzędowania Sądu poprzez wszczęcie postępowań nadzorczych w związku z uwzględnieniem w 2021 r. skarg na przewlekłość postępowania znajdujących się w referatach sędziów, a także w zakresie terminowości sporządzania uzasadnień orzeczeń. Prezes w ramach swoich kompetencji, podejmował działania, które miały na celu zapewnienie właściwego toku urzędowania sądów rejonowych, w szczególności: na bieżąco monitorowano analizę danych statystycznych, sytuacji kadrowej i organizacyjnej oraz organizowano narady; systematycznie kontrolowano dane zawarte w systemie „Sędzia 2” i w razie potrzeby podejmowano czynności nadzorcze. W odrębnym trybie prowadził także stały nadzór nad załatwialnością spraw wieczystoksięgowych w SR.

(akta kontroli str. 2042, 2052)

Od 1 stycznia 2018 r. na mocy art. 47a Pusp wprowadzono system losowego przydziału spraw (SLPS), który generował przydzielanie spraw przez losowanie w systemie oraz zasadę równego ich przydzielania w ramach kategorii spraw (zasada ograniczona w stosunku do sędziów funkcyjnych, uczestniczących w przydziale innej kategorii spraw lub innych przyczyn przewidzianych ustawą). Z informacji rocznej o działalności sądów działających na obszarze okręgu SO wynika, że na początkowym etapie funkcjonowania SLPS sędziowie zgłaszali błędy dotyczące przydziału spraw, które wyeliminowano w związku z wdrożeniem kolejnej wersji systemu.

(akta kontroli str. 1191, 2951-2955, 2956, 2965, 2967-2969, 2972-2973, 2976-2982, 2990)

W sprawie oceny działalności systemu SLPS Prezes wyjaśnił, że *generalnie ocena funkcjonowania systemu SLPS jest pozytywna. System sprzyja temu, że w odczuciu społecznym czynnik ludzki nie wpływa na przydzielenie danej sprawy danemu sędziemu i w związku z tym nie ma mowy o zarzucie stronniczości danej decyzji o przydzieleniu sprawy. System SLPS - co do zasady - sprzyja temu, aby sędziowie byli*

⁵⁹ W piśmie z 14 lutego 2022 r. wraz z odpowiedzią Zastępcy Przewodniczącego Wydziału z 8 lutego 2022 r.

⁶⁰ W 2018 r. złożono jeden wniosek o dokonanie korekty, w 2019 r. - pięć, w 2020 r. - trzy, w 2021 r. - osiem, w 2022 r. - trzy, w I półroczu 2023 r. - dwa.

⁶¹ Np. w 2022 r. sprawy kategorii Ga i Gz, w których postępowanie trwało powyżej dziewięciu miesięcy od daty wpływu sprawy.

w miarę równo obciążeni pracą. Ewentualne nierówne obciążenie pracy może być eliminowane przez zwracanie się do podmiotów nadzorujących funkcjonowanie SLPS.

(akta kontroli str. 1865-1866, 2036, 4061)

Zgodnie z informacjami rocznymi o działalności sądów działających na obszarze okręgu SO, jako najważniejsze propozycje działań, których realizacja wykracza poza kompetencje Prezesa wskazano:

- zwiększenie limitów etatów sędziowskich, asystenckich, referendarskich oraz urzędniczych, podwyższenie wynagrodzeń asystentów sędziów i pracowników administracyjnych oraz wprowadzenie finansowego czynnika motywacyjnego dla kadry asystenckiej,
- rozważenie wprowadzenia instytucji mediacyjnej i wprowadzenia obligatoryjnych mediacji w sprawach z zakresu prawa pracy, wprowadzenia powszechnych opłat w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz zwiększenie wartości przedmiotu sporu określającej właściwość rzeczową SO;
- stworzeniu korpusu biegłych z różnych specjalności o wysokich kwalifikacjach, co pozwoliłoby radykalnie skrócić czas sporządzenia opinii, w szczególności opinii na etapie postępowania karnego wykonawczego.

W odniesieniu do SR okręgu SO Prezesi proponowali m.in.:

- zwiększenie limitów etatów orzeczników, asystentów sędziów i urzędników sądowych,
- podwyższenie wynagrodzeń asystentów sędziów i pracowników administracyjnych wraz z wprowadzeniem finansowego czynnika motywacyjnego dla asystentów sędziego;
- usprawnienie czynności związanych z ogłaszaniem i obsadzaniem wolnych stanowisk sędziowskich i referendarskich,
- ograniczenie nadmiernie rozbudowanej statystyki i sprawozdawczości,
- wprowadzenie edukacji prawnej skierowanej do wierzycieli i ich pełnomocników,
- zwiększenia ilości szkoleń w ramach KSSiP,
- ograniczenie kognicji sądów (w tym w zakresie wykonania orzeczeń, w tym egzekucji należności sądowych, oraz w sprawach fiskalnych),
- ograniczenia czynności sędziowskich od czynności orzeczniczych (z wyłączeniem czynności administracyjnych i organizacyjnych),
- ograniczenie obciążeń związanych ze sporządzaniem uzasadnień wyroków (w tym ich uproszczenie, ograniczenie możliwości wnioskowania o ich sporządzenie przez stronę wygrywającą).

(akta kontroli str. 1203, 1646-1649)

NIK przeprowadziła analizę zmienności danych ujętych w informacjach rocznych o działalności sądów za lata 2017-2022 dla poszczególnych kategorii spraw i wskaźników. Analiza danych statystycznych w zakresie czterech mierników (wskaźników) w badanym okresie dla SO wykazała, że w przypadku:

1) wskaźnika stopnia opanowania wpływu spraw (%) wystąpiło 16 zmian (osiem zmian wskazywało na poprawę osiągnięcia opanowania wpływu, osiem zmian wskazywało na pogorszenie opanowania wpływu). Największy wzrost opanowania wpływu odnotowano w 2021 r. w sprawach kategorii „P” (z 92,1% w 2020 r. do 136,4% w 2021 r.), „U” (z 69% w 2020 r. do 154,3% w 2021 r.); w przypadku spraw kategorii „C” ww. wskaźnik na przestrzeni badanych lat ulegał systematycznemu obniżaniu z 100,3% w 2017 r. do 78% w 2022 r.;

2) wskaźnika przeciętnego czasu trwania postępowania (w miesiącach) wystąpiło 14 zmian (pięć zmian wskazywało na poprawę osiągnięcia wskaźnika, osiem zmian wskazywało na jego pogorszenie). Za wyjątkiem spraw kategorii „P” (w których na

przestrzeni badanych lat nastąpiło skrócenie czasu o 21,6%, tj. z 16,3 w 2017 r. do 12,8 miesiąca w 2022 r.) we wszystkich pozostałych kategoriach spraw nastąpiło wydłużenie czasu trwania postępowań, i tak w 2022 r. wynosił odpowiednio: 11,1 („U” tj. wzrost o 2,2 miesiąca w stosunku do 2017 r.) i 18,1 miesiąca („GC” tj. wzrost o 3,9 miesiąca w stosunku do 2017 r.);

3) wskaźnika liczby spraw trwających powyżej 12 miesięcy wystąpiło 20 zmian (dziewięć zmian wskazywało na pogorszenie opanowania wskaźnika, 11 zmian - na poprawę). Największy wzrost ww. wskaźnika odnotowano: w sprawach kategorii „U” (z 394 spraw w 2020 r. do 1164 spraw w 2021 r., tj. o 195,4%), oraz „K” (z 18 spraw w 2017 r. do 70 spraw w 2018 r. tj. o 288,9%), a największy spadek w latach 2021-2022 (z 1164 do 349 spraw „K”);

4) wskaźnika liczby spraw niezakończonych powyżej 12 miesięcy odnotowano 18 zmian (14 zmian wskazywało na poprawę osiągnięcia wskaźnika, natomiast cztery zmiany na jego pogorszenie). Porównując rok 2017 do roku 2022 we wszystkich kategoriach spraw nastąpił znaczny wzrost takich spraw: z 31 do 42 spraw (o 35,5% „P”), z 80 do 142 (o 83,8% „K”), z 31 do 42 (o 106,3% „P”), z 1515 do 3171 (o 109,3% „C”), z 221 do 517 (o 133,9% „GC”).

(akta kontroli str. 4915-4924)

Analiza danych statystycznych w zakresie czterech mierników (wskaźników) w badanym okresie dla SR okręgu SO wykazała, że w przypadku:

1) wskaźnika stopnia opanowania wpływu spraw (%) wystąpiło 13 zmian (z czego pięć zmian wskazywało na poprawę osiągnięcia wskaźnika, osiem na jego spadek). Największy wzrost opanowania wpływu odnotowano w 2021 r. w sprawach kategorii „P” (z 73,8% w 2020 r. do 121,8% w 2021 r.), „U” (z 84% w 2020 r. do 98,9% w 2021 r.), „RC” (z 95,2% w 2020 r. do 109,7% w 2021 r.); w przypadku spraw kategorii „U” ww. wskaźnik na przestrzeni badanych lat uległ obniżeniu z 116,6% w 2017 r. do 93,2% w 2022 r.

2) wskaźnika przeciętnego czasu trwania (w miesiącach) wystąpiło dziewięć zmian (z czego siedem zmian wskazywało na pogorszenie wskaźnika dwie na jego poprawę). Za wyjątkiem spraw kategorii „P” (w których na przestrzeni badanych lat nastąpiło skrócenie czasu o 14,8%, tj. z 16,3 w 2017 r. do 13,9 miesiąca w 2022 r.) oraz „U” (w których wskaźnik nie uległ zmianie i wynosił 14 miesięcy) we wszystkich pozostałych kategoriach spraw nastąpił wzrost w okresie 2017-2022, w szczególności o: 15,6% („GC”), 17,2% („RC”), 49,8% („C”) co przedłożyło się na wydłużenie czasu trwania postępowań, i tak w 2022 r. wynosił on odpowiednio: 14,2 (tj. wzrost o 1,9 miesiąca w stosunku do 2017 r.) 8,5 (tj. wzrost o 1,3 miesiąca w stosunku do 2017 r.) i 18,2 (tj. wzrost o 6,1 miesiąca w stosunku do 2017 r.)

3) wskaźnika liczby spraw trwających powyżej 12 miesięcy wystąpiły 24 zmiany (13 zmian wskazywało na pogorszenie osiągnięcia wskaźnika, natomiast 11 na jego poprawę). Największy wzrost ww. wskaźnika odnotowano: w sprawach kategorii „P” (ze 161 spraw w 2020 r. do 260 spraw w 2021 r., tj. o 61,5%), oraz „RC” (z 638 spraw w 2020 r. do 830 spraw w 2021 r. tj. o 30,1%), a największy spadek w latach 2021-2022 (z 1012 do 504 spraw „GC”);

4) wskaźnika liczby spraw niezakończonych powyżej 12 miesięcy odnotowano 19 zmian (10 zmian wskazywało na pogorszenie wskaźnika, dziewięć - na jego poprawę). Wystąpił wzrost – największy w przypadku spraw kategorii „K” – o 65,6% (z 794 w 2019 r. do 1315 w 2020 r.), „P” – o 43,9% (z 335 w 2019 r. do 482 w 2020 r.); jednocześnie zauważalny był spadek np. w sprawach kategorii „GC” - o 52,0% (z 1076 spraw w 2020 r. do 517 w 2021 r.).

(akta kontroli str. 4915-4924)

W badanym okresie do najistotniejszych problemów wpływających na wyniki SO oraz SR na obszarze SO należały fluktuacja na stanowiskach urzędniczych i asystenckich oraz długotrwałe absencje orzeczników i urzędników.

Jako przyczyny pogorszenia wskaźników na przestrzeni badanych lat w przypadku SO, Prezes wskazywał⁶²:

- praktykę orzeczniczą (w sprawach o ubezwłasnowolnienie obligatoryjnym stało się wysłuchanie uczestnika bezpośrednio przed sądem, pomoc sądowa w tym zakresie okazała się niedopuszczalna),
- przejście spraw z dniem 1 stycznia 2018 r. po zlikwidowanym VI Wydziale Gospodarczym Sądu Okręgowego w Koszalinie, co skutkowało obniżeniem stopnia opanowania wpływu w %⁶³,
- zawieszenie spraw dotyczącymi odwołań⁶⁴ od decyzji Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA wydanych w związku z tzw. ustawą dezubekizacyjną⁶⁵ oraz przeliczeniem emerytur kobiet urodzonych w 1953 r. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. Jednocześnie w VI Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmniejszono limit etatów sędziowskich z 10 do dziewięciu⁶⁶.
- nieporównywalną z jakimkolwiek innym sądem ilość spraw wielotomowych⁶⁷,
- funkcjonowanie Sądu podczas epidemii Covid-19,
- narastający problem z terminowością opinii biegłych oraz trudności w pozyskaniu biegłych niektórych specjalności.

(akta kontroli str. 1191, 1195, 1303, 1747, 1762, 1816)

Jako przyczyny pogorszenia wskaźników na przestrzeni badanych lat SR na obszarze SO Prezesi sądów wskazywali⁶⁸:

- funkcjonowanie sądów podczas epidemii Covid-19, wdrożenie prowadzenia spraw w trybie zdalnym oraz rozpoznawania spraw na posiedzeniach niejawnych nie było możliwe w trybie natychmiastowym⁶⁹,
- przedłużające się czynności biegłych oraz brak biegłych niektórych specjalności (np. biegły z zakresu psychiatrii dziecięcej, psychologii),
- zbyt późne przekazywanie spraw z postępowania elektronicznego,
- weryfikacja prawidłowości adresu przez dostęp do bazy PESEL SAD, doprowadziła do lawinowego wzrostu spraw zawieszonych.

(akta kontroli str. 1569, 1303, 1323, 1333, 1351)

W badanym okresie wniesiono do SO 726 skarg (66 uwzględniono) na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki oraz 883 skargi (54 uwzględniono) dotyczące działalności sądu. Nie stwierdzono tendencji wzrostowej w liczbie wnoszonych skarg. Skargi wnoszone na

⁶² Na podstawie informacji rocznych o działalności sądów działających na obszarze okręgu Sądu Okręgowego w Szczecinie.

⁶³ W sprawach kategorii „GC” porównując rok 2017 do roku 2018 wskaźnik obniżył się o 28,5%, tj. 99,8% do 71,4%.

⁶⁴ Wydłużył się przeciętny czas trwania postępowań w sprawach kategorii „U”, wskaźnik wzrósł o 32,4%, tj. z 6,9 miesiąca w 2018 r. do 9,1 w 2019 r.

⁶⁵ Ustawa z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708 ze zm.).

⁶⁶ Etat sędziowski na wniosek Prezesa SO, decyzją Ministra z 5 lipca 2019 r. przeniesiony został do III Wydziału Karnego.

⁶⁷ W sprawach karnych, przykładowo w okresie od stycznia 2018 r. do czerwca 2019 r. do SO wpłynęło najwięcej spraw 100- tomowych w Polsce i było ich tyle, ile łącznie wpłynęło do Gdańska, Katowic, Krakowa, Łodzi i Poznania.

⁶⁸ Na podstawie informacji rocznych o działalności sądów działających na obszarze okręgu Sądu Okręgowego w Szczecinie.

⁶⁹ Z uwagi na brak zaplecza technicznego po stronie uczestników postępowań i świadków oraz braku regulacji dotyczących sposobu procedowania w tej formie.

naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki dotyczyły braku terminowego podejmowania czynności w sprawie.

(akta kontroli str. 1064, 1263, 1463, 1196-1197)

W latach 2018-2022 do SO wniesiono łącznie 1290 skarg na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, które dotyczyły SR (z czego uwzględniono 178) oraz 1985 skarg dotyczących działalności SR (z czego uwzględniono 149).

(akta kontroli str.4372-4374)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

W latach 2018-2023 Prezes zapewnił funkcjonowanie kontroli zarządczej oraz sprawował nadzór administracyjny nad działalnością SO i SR na obszarze SO, podejmował także działania zaradcze wobec stwierdzonych problemów lub nieprawidłowości. Plany działalności SO i plany działalności dla obszaru okręgu sporządzone były zgodnie z zasadą kaskadowania celów i zadań z planów działalności MS i Prezesa SA. Prezes określał w nich wartości mierników z uwzględnieniem sytuacji SO i nadzorowanych sądów. Wystąpiły jednostkowe przypadki (w zakresie formułowania zadań) nieuwzględnienia indywidualnych uwarunkowań sądów w ww. planach.

Pomimo wykonywanych przez Prezesa uprawnień i obowiązków w zakresie sprawowanego wewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością SO oraz SR na obszarze SO wartości badanych mierników nie uległy poprawie (lub ulegały czasowej poprawie). Przykładowo przeciętny czas trwania postępowań (w miesiącach) w SO (sprawy GC) oraz w SR na obszarze SO (sprawy C) na przestrzeni badanych lat wzrosły odpowiednio o 27,5% i 49,8%, co przełożyło się na wydłużenie czasu trwania postępowań, który w 2022 r. wyniósł 18,1 i 18,2 miesiąca.

Jako najczęstsze przyczyny pogarszania wskaźników świadczących o sprawności postępowania wskazywano, w dokumentacji zarządczej Prezesa, okoliczności niezależne od Prezesa: niedostateczną obsadę sędziowską, niewystarczającą liczbę etatów asystenckich, fluktuację kadr oraz problemy z dostępnością biegłych niektórych specjalności.

OBSZAR

2. Organizacja sądów powszechnych i zarządzanie zasobami tych sądów

Opis stanu
faktycznego

2.1 W badanym okresie zachodziły zmiany w strukturze organizacyjnej Sądu. Z dniem 1 stycznia 2018 r. VIII Wydział Gospodarczy SO przejął sprawy po zlikwidowanym VI Wydziale Gospodarczym Sądu Okręgowego w Koszalinie⁷⁰, a także wpływ z jego dawnego obszaru właściwości.

Prezes zainicjował prace w sprawie rozszerzenia właściwości X Wydziału Cywilnego Rodzinnego i przekazanie do rozpoznania spraw dotyczących ubezwłasnowolnienia, co nastąpiło na mocy decyzji MS⁷¹ z dniem 1 lipca 2018 r. Począwszy od 28 sierpnia 2018 r. ww. wydział przejął także sprawy dotyczące cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.

⁷⁰ Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2017 r. w sprawie zniesienia niektórych wydziałów w sądach okręgowych oraz zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia wydziałów w sądach okręgowych oraz ośrodków zamiejscowych sądów okręgowych (Dz. Urz. MS 2017.266).

⁷¹ Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 czerwca 2018 r. w sprawie zniesienia i utworzenia niektórych wydziałów w sądach okręgowych oraz zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia wydziałów w sądach okręgowych oraz ośrodków zamiejscowych sądów okręgowych (Dz. Urz. MS 2018.199).

W sprawie zmiany kognicji Sądu Wiceprezes SO wskazała:

- *zniesiono działającą w ramach IV Wydziału Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Szczecinie Sekcję ds. Zażaleń z dniem 1 stycznia 2018 r. na mocy Zarządzenia Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 25 października 2017 r. nr A021-376/17.*

- *zniesienie Sekcji Rejestrowo- Egzekucyjnej z dniem 31 grudnia 2018 roku na mocy Zarządzenia Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2018 r. nr A021-355/18.*

- *utworzenie Sekcji Odwoławczej w VIII Wydziale Gospodarczym z dniem 1 stycznia 2020 r. na mocy Zarządzenia Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 grudnia 2019 r. nr A-014-11/19*

Odnośnie zmian w Sądzie, Wiceprezes SO wyjaśniła, że *Zmiany w strukturze SO (...) miały na celu usprawnienie oraz lepszą organizację pracy wydziałów.*

(akta kontroli str. 3680- 3681, 4867)

2.2. W okresie objętym kontrolą, według stanu na 31 grudnia lat 2018 – 2022 oraz 30 czerwca 2023 r. z przyznanych SO limitów etatów sędziowskich wraz z asesorskimi, oraz asystenckich, referendarskich oraz urzędniczych obsadzonych⁷² było odpowiednio:

- w 2018 r. - 100 (84), 50 (44), 2 (2), 220,5 (218);
- w 2019 r. - 102 (92), 50 (44,88), 2 (2), 225 (220,5);
- w 2020 r. - 102 (91), 50 (48), 2 (2), 228,5 (226,5);
- w 2021 r. - 98 (92), 46 (46), 3 (3), 227,5 (225,5);
- w 2022 r. - 99 (93), 47 (46), 3 (3), 227,50 (224,5);
- w 2023 r. (do 30 czerwca) - 103 (91), 49 (48), 3 (3), 237,50 (232,5).

W okresie objętym kontrolą, według stanu na 31 grudnia lat 2018 – 2022 oraz 30 czerwca 2023 r. z przyznanych SR na obszarze okręgu SO limitów etatów sędziowskich wraz z asesorskimi, asystenckich, referendarskich oraz urzędniczych⁷³ było odpowiednio:

- w 2018 r. - 233 (228), 79 (76), 64 (62), 698,5 (698);
- w 2019 r. - 224 (214), 79 (73), 81 (81), 748 (738);
- w 2020 r. - 225 (216), 80 (80), 81 (80), 745 (729);
- w 2021 r. - 229 (225), 81 (79), 78 (78), 742,5 (725,5);
- w 2022 r. - 225 (224), 85 (83), 79 (77), 736,5 (725);
- w 2023 r. (do 30 czerwca) – 223 (221), 86 (82), 79 (77), 728,5 (714,5).

Różnica pomiędzy limitami etatów a obsadą wynosiła w SO oraz w SR na obszarze SO odpowiednio: w 2018 r. 24,5 oraz 10,50 etatów, w 2019 r. 19,62 oraz 26 etatów, w 2020 r. 18,12 oraz 26 etatów, w 2021 r. osiem oraz 23 etaty, w 2022 r. 10 oraz 22 etaty, w 2023 r. (do 30 czerwca) 18 oraz 22 etaty.

(akta kontroli str. 4494-4646, 4868-4891, 4925)

Prezes, za wyjątkiem 2020 r., wnosił o przyznanie dodatkowych etatów na rzecz SO:

- w 2018 r. jednego etatu sędziowskiego oraz dwóch urzędniczych,
- w 2019 r. jednego etatu sędziowskiego, dwóch urzędniczych i jednego asystenckiego,
- w 2021 r.: trzech etatów sędziowskich, jednego referendarskiego oraz jednego asystenckiego,
- w 2022 r.: dwóch etatów sędziowskich oraz jednego asystenckiego.

W sprawie analiz dotyczących obsady kadrowej prowadzonej dla sądów obszaru okręgu SO Prezes wyjaśnił, że: *we wskazanym okresie 2018 do 30.06. 2023 r. były*

⁷² Według planu etatów.

⁷³ Według planu etatów.

sporządzone analizy dotyczące obsady kadrowej sądów rejonowych w okręgu Sądu Okręgowego w Szczecinie. Analizy dotyczyły przede wszystkim wydziałów orzeczniczych i sporządzane były głównie na podstawie danych przekazywanych przez wydziały tut. Sądu w formie sprawozdań, na koniec poszczególnych okresów statystycznych, a także informacji przekazywanych przez Oddział Kadr w zakresie limitów etatów. Na ich podstawie dokonywano oceny sytuacji kadrowej danego wydziału, czy pionu. Analizy były wykorzystywane do sporządzania opinii i wniosków dotyczących zwalnianych etatów sędziowskich, zwalnianych etatów urzędniczych i innych pracowników (analizy dot. Sądów Funkcjonalnych⁷⁴ w okręgu), przydzielenia dodatkowych etatów urzędniczych (analizy dot. Sądów Funkcjonalnych w okręgu), przenoszenia etatów urzędniczych i innych pracowników pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi (analizy dot. Sądów Funkcjonalnych w okręgu), delegowanie Sędziów Sądów Rejonowych w okręgu do Sądu Okręgowego w Szczecinie. Analizy przedstawiały rozmieszczenie etatów w poszczególnych wydziałach /pionach, w porównaniu do Polski, stosunek liczby etatów urzędniczych do liczby etatów sędziowskich/referendarskich w porównaniu do średniej w okręgu/kraju, na tej podstawie ustalano, czy w poszczególnych pionach lub wydziałach występuje nadwyżka lub niedobór etatów.

(akta kontroli str. 3026-3029, 3030, 4168-4170, 4494-4646)

W sprawie udzielania niezbędnego wsparcia osobowego sędziom Prezes wyjaśnił m.in.: w przypadku zwolnienia etatu urzędniczego w każdym przypadku występowano z wnioskami o pozostawienie etatu w strukturach Sądu Okręgowego w Szczecinie (...) w SO zwolniły się 94 etaty urzędnicze⁷⁵. (...) W przypadku długotrwałych absencji urzędników organizowano konkursy i zatrudniano osoby na zastępstwo. (...) Na bieżąco dokonywana jest analiza dotycząca obciążenia pracą pracowników w poszczególnych komórkach organizacyjnych Sądu i na tej podstawie określane jest rozmieszczenie i liczba stanowisk na których są zatrudniani urzędnicy, a także inni pracownicy. Jeżeli zachodziła potrzeba, dokonywano zmian organizacyjnych w ten sposób, że pracownicy zatrudnieni na stanowiskach urzędniczych byli przenoszani wraz z zajmowanym etatem z wydziałów mniej obciążonych pracą do wydziałów bardziej obciążonych (przenoszone były również wolne etaty urzędnicze). W przypadku nagłych i trudnych sytuacji kadrowych danego wydziału urzędnicy z innych wydziałów byli kierowani do wydziału wymagającego natychmiastowego wsparcia, celem protokołowania na rozprawach.

(akta kontroli str. 2848-2852)

W sprawie zwalnianych etatów sędziowskich Prezes wyjaśnił że: wnioski o pozostawienie etatów sędziowskich są kierowane w przypadku sędziów odchodzących w stan spoczynku natychmiast po zgłoszeniu przez sędziego zamiaru odejścia, a jeżeli sędzia jest przenoszony w stan spoczynku uchwałą KRS z uwagi na stan zdrowia - po jego przeniesieniu. Wnioski dotyczące etatów zwolnionych wskutek awansowania sędziego do SA składane są natychmiast po powołaniu sędziego na wyższe stanowisko.

(akta kontroli str. 2904- 2909)

Badanie czterech przypadków zwolnienia stanowiska (w tym dwóch sędziowskich i dwóch asystentów sędziego) wykazało, że w przypadku:

- etatu sędziowskiego zwolnionego 13 stycznia 2023 r. wobec powołania do pełnienia urzędu sędziego SA, Prezes 17 stycznia 2023 r. złożył wniosek o pozostawienie etatu

⁷⁴ Sądami funkcjonalnymi, w których nie powołano dyrektora Sądu są: Sąd Rejonowy w Kamieniu Pomorskim, Sąd Rejonowy w Choszcznie oraz Sąd Rejonowy w Łobzie.

⁷⁵ W 2018 r. 20, w 2019 r. 18, w 2020 r. 12, w 2021 r. siedem, w 2022 r. 17, w 2023 r. (do 25 sierpnia 2023 r.) 18 etatów urzędniczych.

w strukturach Sądu. Decyzją z 24 marca 2023 r.⁷⁶ MS uwzględnił wniosek. Obwieszczenie o wolnym stanowisku ogłoszono w Monitorze Polskim z 18 maja 2023 r.⁷⁷ Procedura zakończona decyzją MS trwała dwa miesiące,

- etatu sędziowskiego, który 27 marca 2022 r. zwolnił się w wyniku przejścia sędziego w stan spoczynku, wniosek o pozostawienie etatu w strukturach SO został złożony 26 lipca 2021 r. MS 21 lutego 2022 r.⁷⁸ uwzględnił wniosek. Obwieszczenie o wolnym stanowisku ogłoszono w Monitorze Polskim z 14 czerwca 2022 r.⁷⁹ Procedura zakończona decyzją MS trwała siedem miesięcy,
- stanowiska asystenta sędziego zwolnionego 22 lutego 2020 r., wniosek o pozostawienie w SO, został złożony 19 lutego 2020 r. Decyzją MS z 20 marca 2020 r.⁸⁰ stanowisko asystenta sędziego pozostawiono w strukturach SO Procedura zakończona decyzją MS trwała jeden miesiąc,
- stanowiska asystenta sędziego zwolnionego 19 lutego 2022 r. na skutek rozwiązania umowy o pracę, wniosek o pozostawienie w/w stanowiska w SO został złożony 9 lutego 2022 r. Decyzją MS z 19 kwietnia 2022 r.⁸¹ stanowisko asystenta sędziego pozostawiono w strukturach Sądu. W badanej sprawie procedura zakończona decyzją MS trwała dwa miesiące i 10 dni.

W uzasadnieniu wniosków o pozostawienie w strukturze Sądu etatów asystenckich oraz sędziowskich, Prezes wskazywał na poziom obciążenia sędziów (również w porównaniu z innymi sądami w Polsce) oraz utrzymującą się liczbę pozostałości. Do wniosków dołączano tabele obrazujące aktualną sytuację kadrową w wydziale, obciążenie wpływem oraz poziom załatwień spraw. Wskazywano, że skala pozostałości wymaga większego wzmocnienia etatowego. W przypadku wniosków o pozostawienie stanowiska asystenta w sądzie, Prezes podkreślał, że celowym jest zapewnienie wydziałowi stałej współpracy z asystentami w pełnej obsadzie.

(akta kontroli str. 2855-2861, 2863-2870, 2872-2876, 2878-2884)

W badanym okresie Prezes wnosił o podjęcie działań przez Prezesa SA na rzecz czasowego uzyskania wsparcia kadrowego w ramach delegowania z innych sądów sędziów, referendarzy sądowych i asystentów sędziów z uwagi na czasowe obciążenie sędziów. W okresie objętym kontrolą do Sądu delegowano łącznie 37 sędziów, w tym: 15⁸² (2018 r.), ośmiu⁸³ (2019 r.) jednego (2020 r.), sześciu⁸⁴ (2021 r.), siedmiu (2023 r.). W latach 2018-2023 do Sądu delegowano dwóch⁸⁵ referendarzy sądowych. Ponadto w okresie objętym kontrolą wystąpił jeden przypadek delegowania asystenta sędziego do MS.

(akta kontroli str. 2848-2852, 2854-2897, 2909, 3025)

Prezes Sądu monitorował obciążenie referatów sędziów i wobec trudnej sytuacji kadrowej oraz znacznego wzrostu wpływu spraw podejmował działania mające na celu usprawnienie prowadzonych postępowań. Zespół opracowywał dane statystyczne przedstawiające ruch spraw wraz ze średnim obciążeniem sędziów, dotyczące poszczególnych pionów orzeczniczych sądu⁸⁶ oraz niektórych pionów orzeczniczych sądów rejonowych w okręgu szczecińskim. Analizy sporządzane były

⁷⁶ Pismo Prezesa SO do Prezesa SA sygn. Kd-113-7/23. decyzja MS sygn. DKO-II.5500.256.2023.

⁷⁷ Według stanu na 29 sierpnia 2023 r. trwa procedura nominacyjna.

⁷⁸ Pismo Prezesa SO do Prezesa SA sygn. Kd-113-74/21, decyzja MS sygn. DKO-II.5500.1618.2021.

⁷⁹ Od września 2022 r. sędzia oczekuje na decyzje Prezydenta RP w sprawie nominacji.

⁸⁰ Pismo Prezesa SO do Prezesa SA sygn. Kd-113-16/20.

⁸¹ Pismo Prezesa SO do Prezesa SA, sygn. akt Kd-113-11/22, decyzja MS sygn. DKO-II.5500.434.2022.

⁸² Delegacje jednodniowe na podstawie art. 77 § 9 Pusp, delegowano od jednego do siedmiu razy w roku.

⁸³ Delegacje jednodniowe od jednego do ośmiu razy.

⁸⁴ Delegacje na podstawie art. 77 § 9 Pusp na okres jednego roku, do rozpoznania 30 spraw jako sędzia sprawozdawca.

⁸⁵ Referendarz delegowany w okresie od 12 listopada 2014 r. do 30 czerwca 2021 r., referendarz delegowany w okresie od 7 marca 2022 r. do 6 września 2022 r. i od 7 września 2022 do 6 września 2023 r.

⁸⁶ Pion cywilny, karny, pracy i ubezpieczeń społecznych oraz pion gospodarczy.

na podstawie danych przekazywanych przez wydziały w formie sprawozdań oraz informacji przekazywanych przez Oddział Kadr w zakresie limitów etatów.

(akta kontroli str. 3067-3476)

W sprawie prowadzonej w badanym okresie specjalizacji sędziów SO Prezes wyjaśnił, że: w Wydziale I Cywilnym była prowadzona specjalizacja dla Przewodniczącego Wydziału w zakresie rozpoznawania wniosków zarejestrowanych w repertorium NSRej., a dotyczących rejestracji tytułu prasowego lub dokonania zmian w już zarejestrowanych tytułach prasowych. (...) W Wydziale III Karnym specjalizacja prowadzona jest w sprawach z repertorium K dotyczących procentowego przydziału spraw przewidzianych w związku z pełnieniem funkcji, a w sprawach z wykazu Kp, Ko, Kop przewidziana w związku z przydziałem określonego rodzaju spraw tylko niektórym sędziom. W Wydziale X Cywilnym Rodzinnym w 2018 wprowadzona została specjalizacja sędziów w sprawach rozpoznawanych na podstawie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę. (...) W styczniu 2022 roku została wprowadzona specjalizacja sędziów w sprawach o ubezwłasnowolnienie. (...) Nadto Przewodnicząca Wydziału w ramach specjalizacji rozpoznaje 100% spraw z elementem zagranicznym (...). Wprowadzenie specjalizacji wpłynęło pozytywnie na szybkość prowadzonych postępowań oraz pracę wydziałów.

(akta kontroli str. 3479- 3480)

Prezes wyjaśniając czy w jego ocenie ilość spraw w referatach sędziów była optymalna albo co najmniej w racjonalnym stopniu zapewniała sędziom możliwość jej rozpatrzenia wskazał: rozstrzygnięcie sprawy w sądzie wymaga podjęcia szeregu czynności - poczynając od przeprowadzenia czynności przygotowawczych dotyczących zapoznania się ze sprawą, kontroli pism wpływających do sprawy ich lekturę i analizę, a następnie np. w postępowaniu cywilnym zarządzenie do doręczenia danych pism pozostałym uczestnikom/stronie z odpowiednim zobowiązaniem w celu ustosunkowania się do danego pisma. Następnie rozstrzygnięcie sprawy wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego, często bardzo obszernego i czasochłonnego polegającego m.in. na przesłuchaniu świadków, stron, uzyskania opinii biegłych sądowych czy doprowadzenia oskarżonych na rozprawę. Niejednokrotnie rozstrzygnięcie jednej sprawy wymaga przeprowadzenia kilku wielogodzinnych, często całodziennych (w godzinach urzędowania sądu) rozpraw. Po wydaniu orzeczenia kończącego postępowania w sprawie sędzia jest bardzo często zobligowany sporządzić pisemne uzasadnienie tegoż orzeczenia, co niejednokrotnie zajmuje kilka dni roboczych i jednocześnie nie może scedować sporządzenia projektów uzasadnień wszystkich orzeczeń asystentowi sędziego, albowiem liczba tych asystentów jest zdecydowanie za mała. Przemnożenie tych wielu powyżej opisanych czynności przez liczbę spraw w referacie tj. częstokroć kilkaset spraw, powoduje, że okres oczekiwania na rozstrzygnięcie sprawy musi być bardzo długi, a sędzia obciążony taką wielością zadań jest przepracowany. Niemniej istotne jest to, że sędzia bez szeroko pojętej obsługi administracyjnej nie jest w stanie zrealizować czynności, które winny być w sprawie wykonane. (...) dopóki ilość sędziów, asystentów sędziego, pracowników obsługi administracyjnej nie zwiększy się, to nie będzie podstaw do uznania, że liczba spraw w referacie sędziego jest optymalna.

(akta kontroli str. 4060)

W sprawie prowadzonych szkoleń dla sędziów, asesorów, referendarzy i asystentów sędziego. Specjalista do spraw kadrowych wyjaśniła, że: nie identyfikujemy potrzeb szkoleniowych podległych służbowo Prezesowi Sądu, gdyż są to stanowiska, które ze względu na swoją specjalizację (sędzia, referendarz sądowy, asystent sędziego, kurator, specjalista OZSS) same znają i określają swoje potrzeby szkoleniowe i

występują ze stosownym wnioskiem do Prezesa Sądu o wyrażenie zgody na udział i pokrycie kosztów, jeżeli jest to szkolenie organizowane przez firmę zewnętrzną. Prezes wyjaśnił, że: stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości co do szkoleń jest jasne - wszystkie muszą odbywać się wyłącznie w ramach KSSiP i na inne szkolenia Ministerstwo nie wyrażało zgody, co sprowadza się do tego, że z góry informowano, że sąd nie otrzyma funduszy na szkolenie poza KSSiP. Poza KSSiP przeprowadzały szkolenia tylko wybrane przez Ministra Sprawiedliwości jednostki (np. Akademia Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu (...)) oferta szkoleniowa KSSiP była uboga i nie zapewniała sędziom zrealizowania szkoleń w zakresie wymaganym przez art. 82 a ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych. Chętni do udziału w szkoleniu zapisywali się na nie poprzez platformę e-KSSiP.

(akta kontroli str. 96, 2902)

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa nie miał on możliwości samodzielnego wyboru podmiotu ani tematyki szkolenia. W okresie objętym kontrolą odbyło się łącznie 286 szkoleń dedykowanych sędziom, asystentom i referendarzom z SO⁸⁷, organizowanych głównie przez KSSiP. W ocenie Prezesa oferta szkoleniowa KSSiP jest uboga i zdecydowanie nie zapewnia sędziom możliwości zrealizowania szkoleń w zakresie wymaganym przez art. 82 a ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych.

(akta kontroli str. 2912-2917)

Poziom średniego wynagrodzenia pracowników Sądu (na stanowiskach wspierających pion orzecznicy – asystenci sędziów i urzędnicy sądowi) kształtował się minimalnie wyżej od średnich wynagrodzeń brutto w gospodarce narodowej podawanych przez Główny Urząd Statystyczny⁸⁸.

Średnie wynagrodzenie w gospodarce narodowej wynosiło: 4.273,99 zł (w 2017 r.), 4.155,94 zł (w 2018 r.), 4.479,46 zł (w 2019 r.), 4.764,69 zł (w 2020 r.), 5.202,47 zł (w 2021 r.) oraz 6.346,15 zł w (2022 r.).

Średnie wynagrodzenie asystenta sędziego wraz z nagrodami i wysługą oraz urzędnika sądowego wynosiło odpowiednio: 4.982,79 zł i 4.742,58 zł (w 2017 r.), 4.905,37 zł i 4.672,46 zł (w 2018 r.), 5.400,32 zł i 5.184,48 zł (w 2019 r.), 5.639,63 zł i 5.856,71 zł (w 2020 r.), 6.441,61 zł i 6.475,56 zł (w 2021 r.), 6.274,58 zł i 6.447,56 zł (w 2022 r.).

Przeciętne wynagrodzenie brutto w Szczecinie przewyższało średnią dla województwa: w 2018 r. o 13% i wynosiło 5.007,48 zł, w 2019 r. o 13,4% i wynosiło 5.408,91 zł, w 2020 r. o 11,7% i wynosiło 5.695,84 zł, w 2021 r. o 12,5% i wynosiło 6.244,67 zł, w 2022 r. o 12,5% i wynosiło 6.943,84 zł.

(akta kontroli str. 3009, 4480, 4482, 4484, 4486, 4487)

W Sądzie powołano Koordynatora do spraw mediacji⁸⁹, do którego zadań należało podejmowanie działań na rzecz rozwoju mediacji, podejmowanie współpracy przy organizowaniu spotkań informacyjnych oraz zapewnienie komunikacji pomiędzy sędziami i mediatorami oraz stałymi mediatorami.

Na liście stałych mediatorów prowadzonych przez Prezesa wpisanych było 209⁹⁰ mediatorów. Wnioski osób ubiegających się o wpis na listę, po weryfikacji w zakresie spełnienia wymagań formalnych⁹¹, były rozpatrywane pozytywnie. Liczba nowych osób wpisujących na listę, w badanym okresie utrzymywała się na stałym poziomie

⁸⁷ W tym: 112 (sędziowie), 126 (asystenci), 47 (sędziowie/asystenci), jedno (referendarz).

⁸⁸ Dalej: GUS.

⁸⁹ Zarządzeniem Prezesa Sądu Okręgowego w Szczecinie Nr Adm-021-1/16 z dnia 4 stycznia 2016 r. w sprawie powołania SSO do pełnienia funkcji Koordynator ds. mediacji w okręgu Sądu Okręgowego w Szczecinie

⁹⁰ Stan na 17 sierpnia 2023 r.

⁹¹ Wynikające z Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 stycznia 2016 r. w sprawie prowadzenia listy stałych mediatorów (Dz.Urz. MS 2016.122).

od 27 do 32 osób rocznie⁹². W 2023 r. z listy została skreślona mediator, która utraciła zdolność do wykonywania swoich obowiązków. Prezes udostępnił listę stałych mediatorów oraz wykaz ośrodków mediacyjnych uprawnionych do przeprowadzania mediacji w sekretariacie prezydialnym w wersji papierowej, a także elektronicznej na stronie internetowej sądu. Prezes wyjaśnił, że lista stałych mediatorów jest uaktualniana na bieżąco z każdą zmianą.

Koordinator do spraw mediacji wyjaśniła, że liczba stałych mediatorów jest wystarczająca do aktualnie istniejących potrzeb. Prezes wyjaśnił, że *nie występują braki w zapewnieniu wykwalifikowanych mediatorów w niektórych dziedzinach prawa; pozytywnie ocenia jakość czynności realizowanych przez stałych mediatorów.*

(akta kontroli str. 104-107, 3483, 4169)

W latach 2018-2023 Prezes podejmował działania mające na celu upowszechnianie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez: organizowanie obchodów Międzynarodowego Dnia Mediacji oraz Tygodnia Mediacji (obejmujących panele dyskusyjne dotyczące dobrych praktyk), prowadzenie cyklicznych spotkań w tzw. Salonie Mediatora⁹³, przygotowywanie spotkań informacyjnych w ramach Młodzieżowych Warsztatów Prawniczych⁹⁴, a także spotkań z sędziami mediatorami z Ministerstwa. Sąd współpracował z Regionalną Izbą Gospodarczą Pomorza poprzez wspólną organizację spotkań dla sędziów i mediatorów dotyczącą szkoleń⁹⁵. W badanym okresie informowano mediatorów o możliwości przystąpienia do projektu „Upowszechnianie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów”. W latach 2018-2023 mediatorzy pełnili stałe dyżury⁹⁶ pro bono, zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej Sądu oraz podanym do wiadomości Przewodniczących Wydziałów i kierownika Biura Obsługi Interesanta⁹⁷. Osoby zainteresowane mogły uzyskać informacje dotyczące mediacji, a następnie zawrzeć umowę z mediatorem w ramach mediacji prywatnej, jak również ze skierowania sądu. W latach 2018-2020 wskaźnik mediacji (wykonanie) wzrósł z 1,8% do 3,3%, w latach 2021-2022 spadł z 2,8% do 2%.

(akta kontroli str. 108-205, 390, 3021-3024)

Dyrektor Sądu na bieżąco określał potrzeby SO oraz sądów funkcjonalnych konieczne do zapewnienia warunków prawidłowego funkcjonowania i sprawnego wykonywania zadań, w tym sporządzał analizy potrzeb w ramach planowania finansowego w Sądzie. Z wyjaśnień Prezesa wynikało, że poza okresowymi problemami z zapewnieniem właściwego miejsca składowania akt, nie definiowano innych trudności w zapewnieniu warunków infrastrukturalnych działania Sądu.

(akta kontroli str. 340, 476, 614, 4448)

W sprawie potrzeb Sądu zgłaszanych przez orzeczników Prezes wyjaśnił, że *orzecznicy mieli stały dostęp do programów prawniczych oraz niezbędnych do pracy*

⁹² Mediatorzy wpisani na listę posiadali po kilka specjalizacji m.in. prawo rodzinne (w 2018 r. 15 osób, w 2019 r. 19 osób, w 2020 r. 21 osób, w 2021 r. 22 osoby, w 2022 r. dziewięć osób, w 2023 r. jedna osoba), prawo cywilne (w 2018 r. 21 osób, w 2019 r. 24 osoby, w 2020 r. 27 osób, w 2021 r. 22 osoby, w 2022 r. 14 osób, w 2023 r. pięć osób), prawo gospodarcze (w 2018 r. 16 osób, w 2019 r. 25 osób, w 2020 r. 26 osób, w 2021 r. 14 osób, w 2022 r. 14 osób, w 2023 r. trzy osoby), prawo administracyjne (w 2018 r. cztery osoby, w 2019 r. dwie osoby, w 2020 r. dwie osoby, w 2021 r. trzy osoby, w 2022 r. dwie osoby, w 2023 r. jedna osoba).

⁹³ Ideą salonu mediatora są spotkania wszystkich zainteresowanych mediacją oraz jej praktycznym zastosowaniem, stanowi on miejsce wymiany doświadczeń osób praktykujących mediację. Każdorazowo w salonie mediatora przedstawiane były inne zagadnienia, rok 2018 poświęcony był mediacjom rodzinnym, swój udział zgłosiło 45 mediatorów.

⁹⁴ Prowadzone dla uczniów klas licealnych zainteresowanych wyborem zawodu prawniczego, w ramach spotkań koordinator ds. mediacji przybliżała młodzieży tematykę mediacji.

⁹⁵ 22 czerwca 2023 r. odbyło się spotkanie pod hasłem „Wokanda i mediacja kilka sposobów na trudne osoby, stres i emocje” oraz blok szkoleniowy w zakresie technik komunikacji.

⁹⁶ W 2020 r. mediatorzy pełnili dyżury on-line z uwagi na obostrzenia związane z pandemią.

⁹⁷ Dalej: BOI.

materiałów, a jedyną potrzebą zgłaszaną przez nich była potrzeba wymiany kodeksów w związku ze zmianami ustaw. Zamawiane kodeksy były kupowane niezwłocznie.

(akta kontroli str. 2902)

W sprawie podejmowania czynności na rzecz usprawnienia obsługi interesantów w Sądzie, Prezes wyjaśnił, że: w Sądzie Okręgowym w Szczecinie w ramach Oddziału Administracyjnego funkcjonują dwa BOI⁹⁸ oraz Biuro Podawcze (...). W badanym okresie w sądzie podejmowano działania na rzecz usprawnienia obsługi interesantów oraz budowania pozytywnego wizerunku zaufania do sądownictwa i zaufania do wymiaru sprawiedliwości m.in. poprzez udostępnianie interesantom ankiet⁹⁹ umożliwiających ocenę poziomu satysfakcji.(...) informacje zwrotne i zgłoszone w nich sugestie i uwagi stały się podstawą do wdrożenia działań polegających m.in. na przebudowie BOI poprzez przewieszenie monitorów w widoczne miejsce, ustawienie biurek w sposób zapewniający poufny kontakt¹⁰⁰ oraz na hali BOI wprowadzono dwa kolory w celu rozdzielenia stanowisk obsługujących SO i SR Szczecin-Centrum w Szczecinie, zmieniono umiejscowienie biletomatu na bardziej dogodnie¹⁰¹. Podjęte działania realizowały nie tylko aspekt wizerunkowy, ale miały na celu usprawnienie komunikacji z niepełnosprawnym interesantem.

(akta kontroli str. 7-8, 9-38, 39-95)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Prezes, w ramach posiadanych kompetencji, reagował na występujące lub identyfikowane w Sądzie problemy organizacyjne. Podejmował działania na rzecz zapewnienia obsady kadrowej adekwatnej do potrzeb Sądu w tym realizacji jego celów i zadań. Monitorował obciążenie referatów sędziów i w oparciu o wyniki analiz podejmował działania zaradcze. Prezes składał wnioski o delegowanie sędziów i referendarzy sądowych celem okresowego wsparcia pracy poszczególnych wydziałów. Mimo podejmowanych działań nie udało się wyeliminować problemów kadrowych SO. Braki kadrowe w okresie objętym kontrolą wynosiły od ośmiu do 24,5 etatów, a niepełna obsada była jednym z głównych definiowanych przez Prezesa przyczyn wpływających na ograniczenie sprawności działania Sądu. Kadra orzecznicza i asystenci sędziów mieli istotnie ograniczoną w stosunku do identyfikowanych potrzeb możliwość podnoszenia kwalifikacji w Sądzie. Prezes w ramach swoich kompetencji podejmował działania na rzecz propagowania alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w tym mediacji.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

⁹⁸ Mieszczące się w budynkach przy ul. Kaszubskiej 42 oraz przy ul. Małopolskiej, natomiast przy ul. Piotra Skargi mieści się Biuro Podawcze.

⁹⁹ Wprowadzone Zarządzeniem Prezesa Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 26.02.2021 r. w sprawie standardów obsługi interesanta, Adm-021-6/21.

¹⁰⁰ Dot. BOI przy ul. Małopolskiej 17 w Szczecinie.

¹⁰¹ Dot. BOI przy ul. Kaszubskiej 42 w Szczecinie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Szczecin, 30 listopada 2023 r.

Kontroler
Monika Ratowska
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

podpis

podpis

Wystąpienie pokontrolne zostało podpisane elektronicznie